

DE VERSCHILLENDE ASPECTEN DER COMPAGNONS VERZEKERINGEN (Vervolg)

door Dr H. L. Drost

4. *De compagnonsverzekering in kapitaalvorm met lijfrenteclausule*

Een stap verder dan het over en weer sluiten van een overlevingsrente of van enige andere lijfrenteverzekering op de levens van beide firmanten ten bate van de weduwe van de eerststervende, gaat het sluiten van een kapitaalverzekering, voorzien van de z.g. lijfrenteclausule (artikel 4, lid 3 van de Uitvoeringsresolutie Inkomstenbelasting 1953).

Zoals bekend wordt een polis van kapitaalverzekering, waarbij een kapitaal is verzekerd dat uitsluitend kan worden aangewend tot aankoop van lijfrenten, voor de toepassing van het Besluit op de Inkomstenbelasting met een polis van lijfrente gelijkgesteld, mits aan de nader in art. 4, lid 3 omschreven voorwaarde is voldaan.

De weduwe heeft bij deze opzet niet de keuze tussen kapitaal en lijfrente doch kan wel bepalen welke lijfrente zij wenst te hebben (op haar of op een ander leven; dadelijk ingaand of uitgesteld, tijdelijk dan wel in elk geval tot het overlijden, enz.).

Voor zover deze verzekering overdrachtswinst beoogt te vergoeden kunnen ook in dit geval de firmanten aftrek genieten voor de inkomstenbelasting van dat deel van de totaalpremie der verzekering, dat zij elk betalen; kan de weduwe voor de toepassing van de Successiewet van f 2200.— lijfrentevrijstelling deelachtig worden (resolutie van 24 Juni 1948, No. 56, P.W. 15247) en wordt bij de overledene de overdrachtswinst (als stamrecht) niet belast.

Uiteraard kan de overdracht van de polis uit het privévermogen naar het bedrijfsvermogen evenmin als die van de zuivere lijfrenteverzekering aanleiding tot heffing van inkomstenbelasting zijn.

5. *De bepaling van het verzekerd kapitaal en van de premielast voor elk der compagnons.*

Een moeilijkheid die zich bij het aangaan van een compagnonsverzekering voordoet is het vaststellen van de grootte van het verzekerd bedrag. Het is maar zelden dat beide compagnons hetzelfde vermogen inbrengen: meestal is het zo dat één der compagnons het vermogen, dat de zaak behoeft, inbrengt alsmede zijn arbeidskracht en dat de andere geen vermogen inbrengt en dus alleen, zoals dat heet, zijn arbeid en vlijt. In dit geval zal alleen de niet-vermogende compagnon een verzekering hebben aan te gaan tot het bedrag dat hij volgens de vennootschapsakte zal hebben uit te keren en dat slechts tot uitkering zal behoeven te komen als hij nog in leven is als de vermogende compagnon overlijdt.

Al werkende zullen de verhoudingen, in het bijzonder wat betreft het vermogen in de zaak, zich wijzigen. De firmant, die aanvankelijk geen vermogen in de zaak had, kan een vermogen vormen; het vermogen van de firmant, die wel vermogen inbracht, kan toenemen of teruglopen.

Het is deze omstandigheid die, wil de compagnonsverzekering volledig aan haar doel beantwoorden, de aanleiding is tot het telkens, in aanpassing, wijzigen van de verzekerde bedragen.

Het is praktisch niet doenlijk elk jaar, na de balansvaststelling, na te gaan of de verzekeringen ook veranderd moeten worden; wél uitvoerbaar is dit telkens met een tijdsverloop van bijv. 5 jaar te doen.

Al gauw zal ook een bedrag bedongen worden dat als uitkering (goodwill) aan de weduwe van de eerststervende zal worden uitbetaald, zij het in één bedrag, zij het in de vorm van periodieke uitkeringen. Als dat voor elke weduwe even hoog is en als de firmanten elkaar de uitkering over en weer verzekeren, dan zal deze verzekering als zuivere compagnonsverzekering, eventueel lijfrentevorm dan wel als kapitaalverzekering met lijfrenteclausule, tot gelijk-grote bedragen worden aangegaan.

Thans de premie.

Al zou het over en weer te verzekeren kapitaal voor beide verzekeringen even groot zijn, niet waarschijnlijk is dat beide compagnons even oud zijn. Al zou dus het bedrag van het verzekerd kapitaal geen premieverschil meebrengen, dan zal het verschil in leeftijd der firmanten daar wel voor zorgen. De vraag komt dus naar voren of elk der firmanten dat deel van de premie moet betalen, dat correspondeert met de leeftijd van zijn compagnon (op wiens leven hij n.l. de verzekering heeft lopen), of dat, als de winstverdeling fifty-fifty is, elk der firmanten de helft van de totaalpremie voor zijn rekening zal nemen.

Het moet aan het oordeel der firmanten worden overgelaten welk deel van de premie zij zullen betalen; alleen als elk de helft betaalt dan is het duidelijk dat de jongste firmant te weinig en de oudste firmant te veel betaalt. En dit heeft een consequentie. Want als de oudste firmant het eerst overlijdt en de jongste toucheert de uitkering dan ontvangt hij deze uitkering ondanks dat hij daarvoor minder premie heeft betaald dan in het geval dat hij precies dat deel van de premie had betaald, dat hij eigenlijk had moeten betalen.

Het is duidelijk dat bij deze regeling door de jongste firmant ten aanzien van zijn verkrijging tengevolge van het overlijden van de oudste firmant niet volgehouden kan worden dat voor de verkrijging niets aan het vermogen van de overledene is onttrokken. Toch heeft de Minister niet gewild dat dan de uitkering voor de jongste firmant — naar het hoogste tarief — met successierecht zou worden belast, zij het dan met aftrek van hetgeen door de verkrijger voor de verkrijging was opgeofferd. Dit blijkt uit de eerder genoemde resolutie van 30 Juni 1928.

Het voorgaande neemt echter niet weg, dat er wel op gelet zal moeten worden dat de „premieschenking” van de oudste firmant aan de jongste firmant — in die zin dat de oudste firmant wat meer premie betaalt en de jongste wat minder — niet verder reikt dan het leeftijdsverschil tussen de compagnons. Zou er ook verschil in de verzekerde kapitalen zijn dan heeft men een casus-positie, welke niet in de resolutie van 1928 aan de orde was: het ging daar n.l. om gelijk-grote kapitaaluitkeringen.

Ook is het de vraag of, als het ontwerp Successiewet 1948 zoals dat laatstelijk is gewijzigd, tot wet zou worden verheven, ook dan nog zonder kans op moeilijkheden een fifty-fifty premieverdeling geadviseerd zal kunnen worden. De hierbedoelde verkrijging wordt n.l. — als alle verkrijgingen uit levensverzekering en krachtens derdenbeding — geacht door erfrecht te zijn verkregen, tenzij, zoals de nieuwe formulering luidt, de bevoordeling in het geheel niet aan de erflater kan worden toegerekend. Ongetwijfeld zal bij het van kracht zijn van de nieuwe formulering eerst een uitdrukkelijke verklaring van de Minister nodig zijn, wil men ook dan bij ongelijke leeftijden doch bij gelijke premieverdeling voor elk der compagnons de huidige regeling van niet-belasten gehandhaafd kunnen achten.

Met het oog op de toekomst lijkt het voor de thans af te sluiten compagnonsverzekeringen raadzaam om elk der compagnons dat deel van de totale

premie te doen bijdragen, dat correspondeert met het tot uitkering komende kapitaal en met de leeftijd van zijn compagnon.

Zou dus bij één polis van verzekering de premie voor f 1000.— verzekerd kapitaal op het leven van A (oudste) en B, uit te keren bij het eerste sterfgeval, $f p$ bedragen en de premies voor twee afzonderlijke polissen, welke uiteindelijk tot hetzelfde resultaat leiden, resp. $f a$ (voor de verzekering op A's leven) en $f b$ (voor de verzekering op B's leven), waarbij dan $p < a + b$, dan zullen de premies voor de gesplitste verzekeringen, door B en A resp. te betalen, worden bepaald op resp.

$$\frac{a}{a+b} \times p \text{ en } \frac{b}{a+b} \times p \text{ of wel } \frac{a p}{a+b} \text{ en } \frac{b p}{a+b}.$$

De wens van de juiste premieverdeling komt nog meer naar voren in gevallen waarbij de eenvoudige compagnonsverzekering geworden is tot ene die meer bekend is als de gemengde verzekering, dus ene, waarbij de jongste firmant óók de bedongen uitkering zal ontvangen wanneer zijn compagnon een bepaalde leeftijd heeft bereikt.

Het is mogelijk, dat nu, of later, wordt ontdekt dat bij de opzet der compagnonsverzekering vooral met het oog op de toepassing van de (nieuwe) Successiewet niet de juiste weg is bewandeld. Het is in dit verband nuttig om op te merken dat, blijkens het Eindverslag van de Commissie van Rapporteurs der Eerste Kamer, bldz. 58, de Minister van Financiën in 1917 bij de behandeling van het wetsontwerp tot wijziging van de Successiewet heeft opgemerkt dat het werkelijk niet nodig is de verzekeringen te sluiten op de voor de schatkist meest voordelige wijze, of de reeds gesloten overeenkomsten ongewijzigd te laten met het oog op de belangen van de schatkist.

Aannemend dat ook de nieuwe Successiewet door deze opvatting zal worden beheerst, mag worden verondersteld, dat zij evenzeer voor het terugkomen op de fifty-fifty-premierverdeling zal gelden als zij voor de oude wet voor het opnemen van één verzekering in twee polissen kon gelden.

6. *Het van kracht worden van het verblijvingsbeding.*

Bij het verblijven van de zaak aan de langstlevende firmant ontstaat een schuld aan de erfgenamen (weduwe) van de overleden firmant. Deze schuld kan uit twee bestanddelen bestaan:

1. het te vergoeden vermogen in de zaak volgens de laatste balans vóór het overlijden, vermeerderd met stortingen en verminderd met opnamen tot de sterfdatum;

2. de geldswaarde toe te kennen aan hetgeen de weduwe als periodieke uitkering zal ontvangen boven het onder 1. genoemde bedrag.

Nemen wij eenvoudigheidshalve aan dat het bedrag, dat de overlevende firmant heeft te betalen boven hetgeen is berekend als vermogenssaldo per de sterfdatum van de overleden firmant — dus het bedrag der stille en geheime reserves alsmede dat van de goodwill — niet in contanten doch als lijfrente wordt voldaan, dan treft men op de openingsbalans van de overblijvende firmant in het actief de activa aan volgens reële waarden, alsmede een goodwillpost, en in het passief de nieuwe schuldpost ter grootte van de som van het eerdergenoemde vermogenssaldo van de overleden firmant per de sterfdatum en van de geldswaarde, toe te kennen aan de verschuldigde lijfrente. Het is duidelijk dat de goodwillpost in hoogte wordt bepaald door de geldswaarde van de lijfrenteverplichting voor zover deze niet met het bedrag der stille en geheime reserves correspondeert; uiteindelijk is dit dus de sluitpost.

Wat gebeurt er nu als de overlevende firmant zijn gehele verplichting door verzekering heeft gedekt?

De verzekering stelt hem in staat vreemd vermogen (de schuld aan de erven) te vervangen door eigen vermogen.

Het administratieve verloop is eenvoudig.

Bepalen we ons eerst tot de kapitaaluitkering uit levensverzekering, die de overlevende firmant in staat stelt de in contanten te betalen schuld af te doen.

Met de uitkering, van de verzekeraar ontvangen, wordt de schuld afgedaan, waarmee zich de omzetting van vreemd in eigen vermogen voltrekt.

Nu de lijfrenteverzekering of de kapitaalverzekering met lijfrenteclausule. Met het in werking treden van het verblijvingsbeding komt de lijfrentepolis, welke de overlevende firmant reeds in zijn privévermogen bezat, of de lijfrentepolis, welke hij als „uitkering” uit de kapitaalverzekering ontvangt, in functie. Zij gaat in het bedrijf een functie vervullen omdat zij dekt het door de overneming van het aandeel van de overleden firmant ontstane zakelijke risico. Dit risico is, omdat het verband houdt met de levenskans van de weduwe van de overleden firmant, een risico dat vreemd is aan de bedrijfsuitoefening. De overlevende firmant vergroot met de polis zijn bedrijfsvermogen; opneming van de polis in de zaakadministratie ligt dus in de loop der gebeurtenissen. Eerder hebben we aangegeven dat de belastingadministratie in deze gang van zaken, welke de normale is, geen aanleiding tot belastingheffing zal kunnen vinden.

Een — gebruikelijke — stap verder is dat in dergelijke gevallen de polis wordt gebruikt tot afdoening van de ten opzichte van de weduwe, of erfgenamen, van de overleden firmant ontstane verplichting. Uiteraard worden dan actiefpost (polis) en passiefpost (verplichting) tegen elkander afgeboekt.

Bezien we nog even het fiscale verloop.

Als de kapitaalverzekering tot uitkering komt, is de overlevende firmant geen successierecht verschuldigd doch wordt slechts bij hem als inkomen belast het in de uitkering begrepen z.g. intrestbestanddeel (artikel 31, lid 1 - 4° en artikel 33 van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941). Zoals bekend bedraagt voor verzekeringen, waarvoor premie is betaald, het te belasten intrestbestanddeel $\frac{3}{4}$ % van het verzekerd kapitaal voor elk vol jaar van de looptijd der verzekering met een maximum van 25 jaar.

Ter zake van de lijfrenteverzekering vindt evenmin heffing van successierecht plaats. Ten aanzien van de overgang van de polis van het privévermogen naar het bedrijfsvermogen stelden wij vast, dat deze geen aanleiding kan zijn tot heffing van inkomstenbelasting. De uitkeringen op de polis vormen bedrijfswinst; zij staan tegenover de lijfrentebetalingen, welke bedrijfsverlies vormen. De waardevermindering van de polis staat als bedrijfsverlies tegenover de afneming van de contante waarde van de lijfrenteschuld, die op haar beurt bedrijfswinst is.

Een en ander staat geheel los van de — eventueel versnelde — afschrijvingen welke kunnen worden toegepast op de activa, bv. de goodwill, waar tegenover in de zaak de lijfrenteverplichting is ontstaan.

Bovendien komen de daartoe aangewezen activa (ook goodwill!) in aanmerking voor de z.g. investeringsaftrek (artikel 8a van het Besl. Ink. b. 1941 — Wet van 24 December 1953, S 591 —).

7. De verzorgingsombouw.

Hoe bedrijfseconomisch nuttig de opzet van de tot dusver behandelde

compagnonsverzekering ook is, een feit is dat zij de belanghebbenden dikwijls weinig bevrediging schenkt.

Het is niet moeilijk de reden hiervan vast te stellen.

Indien A en B samen de premie betalen en er, zoals bij de eenvoudige compagnonsverzekering het geval is, één uitkering bij het eerste sterfgeval komt, dan staat vast dat de eerststervende firmant premie heeft betaald zonder ooit enige uitkering te ontvangen. Dit vooruitzicht zal beide firmanten in hun enthousiasme om een dergelijke verzekering aan te gaan, remmen.

Het voorgaande manifesteert zich sterker als niet de eenvoudige compagnonsverzekering wordt aangegaan maar die, waarbij tevens een uitkering komt als de oudste der beide firmanten een bepaalde leeftijd heeft bereikt. Immers de premie voor deze gemengde verzekering ligt hoger dan de premie voor de eenvoudige compagnonsverzekering. De premie is niet meer, zoals dat in verzekeringstaal heet, in de eerste plaats risicopremie maar ze is met het oog op de stellige uitkering op bepaalde leeftijd tevens voor een goed deel spaarpremie.

Ook al is bedongen dat de uitkering bij het bereiken van de bepaalde leeftijd aan beide firmanten samen zal komen, bij eerder overlijden gaat, ondanks de hogere premie, de gehele uitkering aan de langstlevende firmant.

Hoewel een eenvoudige oplossing voor de hand ligt, n.l. om in het firmacontract als één van de punten van het verblijvingsbeding op te nemen dat de overlevende firmant terzake van het verblijven van de zaak tevens verplicht zal zijn om aan de erfgenamen van de overleden firmant de door de erfflater voor de compagnonsverzekering betaalde premies uit te keren, in de regel schenkt ook deze oplossing partijen geen voldoende bevrediging. Want, zo blijft men redeneren, niet alleen dat de erfgenamen (het gezin) van de overleden firmant door het overlijden de werkkraft van de erfflater als bron van inkomsten hebben (heeft) verloren, de overlevende firmant komt op wel heel gemakkelijke wijze, dank zij de medewerking van de overleden firmant, in het bezit van de zaak.

Afgezien ervan dat op zichzelf bezien de zo juist gegeven redenering niet juist is — beide partijen hebben immers van meet af aan gelijke kansen gehad — ze is verklaarbaar omdat het het gemis aan verzorging der nabestaanden is, dat door alles heen een rol speelt en zich nu als het ware op de compagnonsverzekering wreekt.

Aldus is het te verklaren, dat compagnonsverzekeringen tot stand komen, welke mede op de verzorging van de nabestaanden van de firmanten zijn gericht en welke worden voorzien van wat men zou kunnen noemen een verzorgingsombouw.

Op welke wijzen kan de verzorgingsombouw bewerkstelligd worden?

I. Met behoud van de opzet der eenvoudige compagnonsverzekering wordt niet een verzekering van één overlevingskapitaal aangegaan, zij het dan dat daarvoor twee — samenhangende — polissen worden afgegeven, maar er komen twee verzekeringen met twee uitkeringen, bij het overlijden van elk der verzekerden één, door elk der compagnons op elkaars leven gesloten. Bij het eerste sterfgeval vervalt dus de andere polis niet. De tweede uitkering komt bij het tweede sterfgeval, aangenomen natuurlijk dat de premie doorbetaald wordt.

Bij het eerste sterfgeval bevindt zich de overblijvende polis in de boedel van de overledene; dat is dus de polis op het leven van de nog in leven zijnde compagnon.

Ook deze situatie behoort door de firmanten bij het aangaan der verzekeringen te worden voorzien en geregeld. Dit kan als volgt:

a. in het firmacontract wordt terzake van de verblijving tevens bedongen dat de overlevende firmant de plicht heeft om tegen een nader omschreven geldbedrag (de betaalde premies bijv.) de zich in de boedel van de overledene bevindende polis op zijn leven van de erfgenamen over te nemen. Deze, op hun beurt, hebben ook de plicht om de polis af te staan en tot de overdracht, zoals deze volgens de verzekeringsvoorwaarden moet verlopen, mede te werken.

b. op de polis wordt een door beide partijen getekende aantekening gesteld (eventueel te regelen bij afzonderlijke overdrachtsakte) volgens welke bij het overlijden van de verzekeringnemer de in de acte genoemde overlevende compagnon in diens plaats treedt. Hoe de overdracht, welke bij het overlijden volkomen wordt, op dat moment financieel zal worden geregeld is een kwestie, waartoe de aantekening op de polis zich niet kan lenen. Wel kan reeds ten tijde van de overdracht worden vastgelegd wie de nieuwe verzekeringnemer, zodra de overdracht perfect is, als de begunstigde(n) voor de uitkering aangewezen wenst te zien.

Deze eerste schrede op het terrein van de verzorgingsombouw komt niet tegemoet aan het bezwaar, dat de familie van de eerststervende firmant, alhoewel deze tengevolge van het overlijden het vermogen in de zaak krijgt uitgekeerd, toch niet in het bezit komt van enige verzorgingsuitkering.

II. Meer effectief is de opzet waarbij elk der firmanten een gewone overlijdensverzekering op twee levens, op die van hem en zijn compagnon. aangaat, waarbij uit elk der verzekeringen één uitkering bij het eerste sterfgeval komt. A sluit dus een verzekering op het leven van A en B en B doet dat ook. Overlijdt B dan ontvangt A de uitkering uit zijn polis om daarmee de schuld aan de erfgenamen van B, welke voortvloeit uit het verblijvingsbeding, af te doen en op de polis van B vindt dezelfde uitkering plaats, welke als verzorgingsuitkering aan zijn erfgenamen komt. Bij het tweede sterfgeval vindt geen uitkering plaats.

III. Een tweede uitkering bij het laatste sterfgeval vindt wel plaats als de samenstelling wordt genomen, waarbij de eenvoudige compagnonsverzekering, zijnde direct gericht op het bedrijfseconomische doel, gehandhaafd blijft maar tevens elk der beide compagnons een overlijdensverzekering op eigen leven sluit. Bij deze opzet komen er dus drie uitkeringen: bij het eerste sterfgeval twee en bij het laatste sterfgeval één.

IV. Tenslotte is er dan nog de opzet, waarbij er vier uitkeringen komen, n.l. twee bij het eerste sterfgeval en twee bij het tweede. Dan moeten de compagnons elk een verzekering op beider leven met dubbele uitkering aangaan. Bij het overlijden van de eerste der twee bevindt zich in diens boedel weer de polis welke nog een tweede uitkering waarborgt. Zoals in geval I zo zal ook hier de eerder besproken overnemingsplicht moeten worden vastgelegd.

Het spreekt dat, naarmate er meer uitkeringen worden bedongen, de totaalpremie hoger zal worden. Indien dus de bedrijfseconomische betekenis het beste tot uiting moet komen en toch de meest bescheiden opzet wordt verlangd, zal de weg van de eenvoudige compagnonsverzekering als overlevingskapitaalverzekering zonder meer — of deze uitgebreid tot gemengde verzekering — in beide gevallen met restitutieplicht (ook een te verzekeren belang!) gevolgd moeten worden.

8. *De compagnonsverzekering op drie of meer levens.*

Bepalen we ons tot de compagnonsverzekeringen bij een firma met drie firmanten.

Als men zich zeker wil stellen tegen de financiële consequenties, verbonden aan het „uitkopen“ van de erfgenamen van een overleden firmant, dan komt de behoefte aan een compagnonsverzekering op drie levens naar voren. Het gaat daarbij óf om één uitkering — bij het eerste sterfgeval — óf, wat meer in de rede ligt, om twee uitkeringen, telkens één bij de eerste twee sterfgevallen.

Bespreken we eerst de compagnonsverzekering met één uitkering:

De compagnons zijn A, B en C. Er wordt aangegaan één verzekering op drie levens met één uitkering bij het eerste sterfgeval. Ook hier zullen de bekende fiscale beweegredenen ertoe leiden dat er drie samenhangende polissen komen. In elk der polissen komt de gebruikelijke bepaling voor dat ze vervalt zodra één van de drie polissen tot uitkering is gekomen.

De meest voor de hand liggende opstelling der polissen van overlevingskapitaal- of renteverzekering is dat A en B sluiten op het leven van C; A en C op dat van B; B en C op dat van A. Zou A overlijden dan ontvangen B en C samen de uitkering, welke naar we moeten aannemen toereikend zal zijn om de verplichting uit hoofde van het verblijvingsbeding, die op beide samen rust, te kunnen nakomen.

Hiernaast hebben we de figuur dat A sluit op de levens van B en C; B op dit van A en C en C op die van A en B. De verzekerde overlevingskapitalen of -renten zijn nu geprojecteerd op de helft van die bij de eerstgenoemde opstelling. Hoewel de overweging, dat zoveel mogelijk het optreden van twee verzekeringsnemers in één polis vermeden moet worden, er toe zou leiden om aan de tweede figuur de voorkeur te geven, voor compagnonsverzekeringen geldt dit bezwaar niet omdat voor beide figuren geldt dat, indien op één polis van de drie de premie niet wordt betaald, dit voor alle drie verzekeringen tot royement moet leiden.

De compagnonsverzekeringen met twee uitkeringen zijn doeltreffender omdat zij de laatstoverblijvende firmant in staat stellen de erfgenamen van de compagnon, waarmee hij nog samenwerkte, uit te kopen. De laatstoverblijvende zal meer kapitaal nodig hebben dan de twee firmanten, die bij het eerste sterfgeval overbleven, nodig hadden. Stel A, B en C hadden elk f 12.000.— in de zaak. Bij het eerste sterfgeval, dat van A bijv., hebben B en C samen f 12.000.— nodig; zij hebben daarna samen in de zaak f 36.000.—, dus elk f 18.000.—. Bij het tweede sterfgeval is er dus f 18.000.— nodig.

Het verdient de voorkeur zich nu te richten naar de zo juist behandelde tweede polis-figuur. A sluit dus op de levens van B en C; B op die van A en C; C op die van A en B. Bij het eerste sterfgeval per polis f 6000.— uit te keren en bij het tweede sterfgeval per polis f 9000.—.

Stel A overlijdt het eerst en dan C. Eerst ontvangen B en C elk f 6000.—; B houdt de oorspronkelijke polis over, die op het leven van C loopt en C de oorspronkelijke polis, die op het leven van B loopt. Bovendien is er nog de polis in de boedel van A op de levens van B en C. Ten aanzien van deze behoort weder de overneming geregeld te zijn. Is eenmaal de polis van A in bezit van B en C, zodat deze de verzekeringnemers zijn geworden van een polis op beider leven, dan is het zaak deze polis, als de gewone compagnonsverzekering, te doen splitsen in twee samenhangende polissen. B en C krijgen er nu elk bij een polis op het leven van de ander en hebben daardoor over en weer een verzekering op elkaars leven erbij gekregen.

Deze polis sluit precies aan bij de oorspronkelijke polis, die ze reeds hadden. Als C overlijdt ontvangt B uit de oorspronkelijke polis f 9000.— en uit de polis van A ook f 9000.—.

Indien, zoals het ook wel wordt geregeld, de uitkeringen bij het eerste en bij het tweede sterfgeval even hoog worden genomen, dan staat men nà het eerste sterfgeval voor het feit van een noodzakelijke verhoging van het verzekerd kapitaal. Gaat men tot die verhoging over, dan is het nadeel dat, afgezien nog van een verslechtering van de gezondheidstoestand, in elk geval met het ouder worden van de te verzekeren persoon de te betalen premie hoger ligt.

Uitbreiding van de compagnonsverzekering op drie levens tot gemengde verzekeringen alsmede het aanbrengen van een verzorgingsombouw zijn mogelijk. Vooral de verzorgingsombouw leidt tot vrij ingewikkelde constructies. Deze voeren te ver om daarop in het bestek van dit opstel in te gaan.

9. *De stille compagnon.*

Vele zakenlieden hebben, zonder dat zij daar een vermoeden van hebben, toch een compagnon, een — stille — compagnon dus. Dat is niemand meer of minder dan hun echtgenote in al die gevallen, waarin de echtelieden in gemeenschap van goederen zijn gehuwd.

Ook het overlijden van de echtgenote kan de continuïteit van de onderneming in gevaar brengen. Daartoe heeft men slechts te denken aan artikel 1112 van het B.W. volgens hetwelk geldt dat niemand genoodzaakt is in een onverdeelde boedel te blijven en dat de boedelscheiding te allen tijde kan worden gevorderd, tenzij overeengekomen is om deze gedurende bepaalde tijd niet te doen plaatsgrijpen.

Elke zakenman, ook de compagnon, zal er dus ter dege rekening mee hebben te houden dat het overlijden van zijn echtgenote bijzondere financiële eisen zal kunnen stellen. Hij zal er voor kunnen komen te staan dat hij de helft van zijn vermogen in de zaak, verminderd met hetgeen hem als erfdeel uit de nalatenschap van zijn echtgenote toekomt, zal moeten uitkeren. Is er geen ander vermogen dan het zaakvermogen, dan zal hij dat bedrag aan de zaak moeten onttrekken.

Het is in verband met deze te voorziene vermogensonttrekking dat het treffen van een voorziening in de vorm van een kapitaalverzekering op het leven van de echtgenote de meest passende waarborg biedt tot handhaving van de continuïteit der onderneming.

De zakenman zal goed doen het verzekerd kapitaal van de overlijdensverzekering op het leven van de vrouw niet te projecteren op het bedrag dat hij aan de erfgenaam zal hebben uit te betalen, maar op dit bedrag, vermeerderd met de successierechten, welke hij tengevolge van het overlijden zal moeten afdragen. Uiteindelijk zal ook dit bedrag, indien er geen vermogen buiten het zaakvermogen aanwezig is, aan de onderneming onttrokken moeten worden en dus ook de bekende voor de onderneming schadelijke gevolgen kunnen veroorzaken.

Met het voorgaande menen wij voldoende vastgesteld te hebben welke belangrijke rol de echtgenote, indien het gaat om de handhaving van de continuïteit der onderneming, als stille compagnon, speelt.